

Kamulaştırmasız El Atma Suretiyle Taşınmazdan Enerji Nakil Hattı Geçirilmesi Nedeniyle Mülkiyet Hakkının İhlal Edilmesi

Olaylar

Tapuda başvurucu adına kayıtlı olan taşınmazın bir bölümünden kamulaştırma yapılmadan enerji nakil hattı geçirilmiştir.

Başvurucu tarafından Asliye Hukuk Mahkemesinde kamulaştırmasız el atma gerekçesiyle tazminat davası açılmıştır.

Taşınmazın değeriyle ilgili bilirkişi raporu hazırlatan Mahkeme bu bilgiler doğrultusunda taşınmazın değerinin yüzde 5,5 oranında azaldığını da dikkate alarak 375.129,98 TL tazminata hükmetmiş, taşınmazın enerji nakil hattı koruma bandı altında kalan kısmı üzerinde idare adına daimi irtifak hakkı (yararlanma hakkı) tesis edilerek tapuya tescil edilmesine karar vermiştir.

Kararın temyizi zerine Yargıtay, irtifak hakkı nedeniyle değer düşüklüğü oranının taşınmazın tüm değerinin yüzde 2,5'ini geçemeyeceği gerekçesiyle kararı bozmuştur. Anılan karara karşı başvurucu tarafından yapılan karar düzeltme istemi reddedilmiştir.

Bozma kararına uyularak yapılan yargılamada yeni bir bilirkişi raporu alınmış ve irtifak bedeli 171.034,92 TL olarak belirlenmiş, taşınmazın enerji nakil hattı koruma bandı altında kalan kısmı üzerinde idare adına daimi irtifak hakkı tesis edilerek tapuya tescil edilmesine karar verilmiştir.

Mahkeme kararı Yargıtay tarafından onanmış, karar düzeltme istemi de reddedilen başvuru bireysel başvuruda bulunmuştur.

İddialar

Başvurucu, arsa niteliğindeki taşınmazının bir bölümü üzerinden kamulaştırma yapılmaksızın enerji nakil hattı geçirilmesi nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

Mahkemenin Değerlendirmesi

Kamulaştırmasız el atma, idareye taşınmazı kullanma ve kamulaştırma işlemi yapmadan taşınmazı elde etme imkânı sağlamakta fakat mülk sahibini anayasal güvencelerden yoksun bırakmaktadır.

Somut olayda idare, ilgili yargılama sürecinden de anlaşılacağı üzere başvurusunun taşınmazına kamulaştırmasız olarak el atmıştır. Anayasa'ya aykırı biçimde 2942 sayılı Kamulaştırma Kanunu'nda belirlenmiş usul takip edilmeden oluşturulan bu durum yargı kararıyla da sabittir.

Anayasa'nın 46. maddesinde kamulaştırma bedelinin taşınmazın gerçek karşılığı üzerinden peşin olarak ödeneceği hüküm altına alınmış olduğu hâlde kamulaştırmasız el atma yoluyla peşin ödeme şartı yerine getirilmemiş olmaktadır.

Kamulaştırma işleminin temel dayanağı Anayasa'ya göre kamu yararadır ve idarelerce yapılan kamulaştırma işlemi ile kamu yararı kararının yargı denetimine tabi olması gerektiği kuşkusuzdur. Nitekim 2942 sayılı Kanun'da mülk sahiplerince kamulaştırma işlemine karşı idari yargıda iptal davası açılabileceği düzenlenmiştir. Kamulaştırmasız el atma usulünde ise mülk sahiplerinin kamulaştırma işlemine ve dayandığı kamu yararı kararına karşı idari dava açabilme imkânı ortadan kaldırılmaktadır.

Ayrıca kamu yararının gerektirdiği hâllerde idarelerce ivedi

olarak taşınmaz ihtiyacının bulunduğu durumlar yönünden 2942 sayılı Kanun'da acele el koyma usulünün mevcut olduğu da gözetilmelidir. İdarenin kamu yararı gereği taşınmaza ihtiyaç duyması hâlinde olağan kamulaştırma usulüne, acele durumlarda da anılan Kanun'da öngörülen kamulaştırma yöntemine başvurması mümkün iken kamulaştırmasız el atma yolunu tercih etmesi meşru görülemez.

Kamulaştırmasız el atma, idare tarafından Anayasa'ya ve kanuna aykırı olarak oluşturulmuş bir durumun hukuki olarak kabul edilmesine yol açmakta ve idareye kanuna aykırı davranışından fayda sağlama imkânı vermektedir. Dolayısıyla bu uygulama mülkiyet hakkının korunması yönünden öngörülemez ve keyfî durumlara yol açmaktadır. Anayasa'da öngörülen hukuki güvenceleri içermediği açık olan söz konusu uygulamanın kamulaştırma usulünün bir alternatifi olarak görülmemesi gerekmektedir.

Somut olayda başvurucunun söz konusu taşınmazına yapılan kamulaştırmasız el atmanın Anayasa'ya ve 2942 sayılı Kanun'da belirtilen usule uymayan bir müdahale olduğu ve mülkiyet hakkına yapılan müdahalenin kanuna dayalı olmadığı sonucuna varılmıştır.

Öte yandan, derece mahkemeleri; bedel tespitini keşif yaparak, bilirkişi raporlarına müracaat ederek, başvurucunun her aşamada itirazlarını sunmasına imkân vererek ve bu itirazları dikkate alarak sonuçlandırmıştır. Dolayısıyla Mahkemece hükmedilen tazminat miktarı başvurucunun maddi zararlarını karşılamaya yeterli görülmüştür.

Başvurucunun maddi zararları giderilmiş olsa dahi Anayasa'nın doğrudan sözüne aykırı olduğu ve kanuna dayalı olmadığı tespit edilen kamulaştırmasız el atma suretiyle mülkiyet hakkına yapılan müdahalenin yapısal bir sorun teşkil ettiği dikkate alınmalıdır.

Anayasa ile güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlaline

yol açıldığının bilinerek idari anlamda gerekli tedbirlerin alınması ve benzeri nitelikte yeni ihlallere yol açılmaması için kararın bir örneğinin taşınmaza el atan sorumlu idareye gönderilmesi gerekir.

Anayasa Mahkemesi açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar vermiştir.